

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради ID 6578
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії: Михальчук Богдан Сергійович, 1996 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2019 році Національний університет «Острозька академія» за спеціальністю: «Право», працює: професіоналом з антикорупційної діяльності в Національному університеті «Острозька академія», виконала акредитовану освітньо-наукову програму Право.

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Національного університету «Острозька академія» Міністерства освіти та науки України, м. Острог від «04» липня 2024 року № 70,

у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради:

Дробуш Ірини Вікторівни – доктора юридичних наук, професора, завідувачки кафедри державно-правових дисциплін Національного університету «Острозька академія».

Рецензента:

Панчук Ірини Олегівни, кандидата юридичних наук, старшого викладача кафедри теорії та історії держави і права Національного університету «Острозька академія».

Офіційних опонентів:

Ленгер Яни Іванівни – доктора юридичних наук, професора, професора кафедри конституційного адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Кобрина Володимира Степановича – кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри конституційного права Львівського національного університету імені Івана Франка;

Шевчук Оксани Романівни – кандидата юридичних наук, доцента, доцент кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету.

на засіданні 27 серпня 2024 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право Михальчуку Богдану Сергійовичу на підставі публічного захисту дисертації «Учасницька демократія в умовах децентралізації влади в Україні: теоретико-правовий вимір» за спеціальністю 081 Право.

Дисертацію виконано у Національному університеті «Острозька академія» Міністерства освіти та науки України, м. Острог.

Науковий керівник: Іщук Сергій Іванович, доктор юридичних наук, доцент, Національний університет «Острозька академія», професор кафедри теорії та історії держави і права.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Дисертація виконана державною мовою. Робота містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати, що мають істотне значення для розвитку у галузі права, а саме:

вперше:

- запропоновано розглядати поняття «громадська участь» через її наскрізну інтеграційну функцію, яка об'єднує теорії учасницької, дорадчої, безпосередньої та представницької демократії з метою запобігання утворення штучних меж для подальшого застосування та загального розуміння теорії участі;

- запропоновано доповнити ряд наявних класифікацій форм громадської участі за такими ознаками: функціонального призначення; фіксацією в нормативно-правових актах національного рівня; обов'язковості у використанні інформаційно-комунікаційних технологій; наявності міжсекторальних взаємодій;

- здійснено комплексний аналіз та проведено оцінку стану правового закріплення форм громадської участі в актах локальної правотворчості територіальних громад обласних центрів;

- визначено діяльність громадських асамблей як інноваційну та перспективну форму громадської участі на місцевому рівні, яка полягає у забезпеченні можливості враховувати думку громадськості через репрезентативне залучення та напрацьовувати пропозиції щодо чітко визначених питань у громаді;

удосконалено:

- загальну концепцію учасницької демократії на місцевому рівні через поданий системний огляд витоків, основоположних принципів і критичних етапів усвідомлення теорії участі;

- обґрунтування словника в контексті розбіжностей у вживанні понять, що належать до термінологічного поля учасницької демократії;

отримали подальший розвиток:

- положення про демократичні інновації як елемент посилення сучасних демократичних систем, зокрема, на місцевому рівні;

- підходи до розуміння сутності учасницької демократії, її розмежування з іншими демократичними формами;

- положення про мінімізацію наявних викликів у системі органів місцевого самоврядування, пов'язаних з інституційною спроможністю забезпечення громадської участі в часі запровадженого правового режиму воєнного стану;

- положення про роль громадянського суспільства як активного суб'єкта у формуванні системи громадської участі, моніторингу та оцінки діяльності органів місцевого самоврядування.

За змістом, структурою, обсягом та оформленням дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року.

Здобувач має 3 наукових публікації за темою дисертації, які опубліковані у виданнях, що визнані фаховими з юридичних наук, а також 2 публікації в інших виданнях.

Зараховані статті за темою дисертації згідно вимог пунктів 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року містять обґрунтування отриманих наукових результатів відповідно до мети статті (поставленого завдання) та висновків. Всі наукові праці опубліковано в різних випусках (номерах) наукових видань та мають активний ідентифікатор DOI (Digital Object Identifier):

1. Михальчук, Б. (2024). До процесу розвитку стійких демократичних процесів: учасницька

демократія на місцевому рівні в Україні у часі повномасштабної війни. *Право і суспільство*, (1), 28–33. <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.1.1.5>.

2. Михальчук, Б. (2024). Загальний огляд правового регулювання учасницьких інструментів на місцевому рівні під час воєнного стану в Україні. *Актуальні питання у сучасній науці*, (5(23)). [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-5\(23\)-607-616](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-5(23)-607-616)

3. Михальчук, Б. (2024). Електронна участь у територіальних громадах України у часі євроінтеграційних процесів: електронні петиції. *Правова держава*, (54), 92–102. <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2024.54.304877>.

У дискусії взяли участь голова ради (Дробуш І. В.), рецензент (Панчук І. О.), офіційні опоненти (Ленгер Я. І., Шевчук О. Р., Кобрин В. С.) та висловили зауваження:

1. Відзначаючи необхідність залучення громадськості до процесу статутної правотворчості у громаді, вважаючи зазначений процес «одним із ключових аспектів у ефективній локальній правотворчості», варто пояснити, чи участь у локальній правотворчості також означає зміну правовідносин (зокрема, імперативних) між державними службовцями, службовцями органів місцевого самоврядування та громадянами.

2. Пропозиція внесення змін до Закону № 393, «прибравши норму, яка фіксує обов'язок відповідного органу забезпечувати розгляд петицій як звернення громадян навіть у випадку ненабрання необхідної кількості голосів. Зміна підходу від обов'язковості до права відповідного органу надавати або не надавати відповідь на петиції, що не набрали необхідної кількості голосів» є дещо суперечливою, адже особливе місце в системі засобів захисту прав, свобод та законних інтересів громадян посідає реалізація їх права на звернення. У ст. 40 Конституції України зазначено, що громадяни України мають право звертатися до органів державної влади і місцевого самоврядування та встановлено обов'язок органів влади та посадових осіб розглядати звернення й надавати обґрунтовані відповіді.

3. Поряд з основним терміном «учасницька демократія», що є безпосереднім предметом дослідження, широко використовуються наступні: «демократія участі», «тонка демократія», «ліберальна демократія», «теорія участі», «громадська участь», «учасницьке повернення», «сильна демократія», тощо. При застосуванні різних термінів, що описують одне й те саме явище, для ґрунтовності, зрозумілості, уніфікованості дослідження варто узгодити термінологічні розбіжності.

4. потребує уточнення теза автора «...питання законодавчого регулювання на національному рівні має формувати загальну рамку, принципи та визначати основні форми у невиключному форматі. Детальніші ж процедури важливо розглядати в контексті кожної окремої територіальної громади, враховуючи низку критеріїв – кількості населення, інституційної спроможності органу місцевого самоврядування, локальної інфраструктури, безпекових чинників, кількості переміщених осіб у громаді, фінансової спроможності тощо».

5. У розділі 1. дисертації автор зазначає, що «Вартими уваги також є Керівні принципи щодо громадської участі в процесі прийняття політичних рішень, прийняті 2017 року Радою Європи з метою посилення та сприяння участі окремих громадян, неурядових організацій та громадянського суспільства у прийнятті рішень загалом та на місцевому рівні зокрема. У документі визначено вісім основоположних принципів громадської участі, що стосуються взаємин між усіма суб'єктами, поваги до незалежності неурядових організацій та позиції органів публічної влади, відкритості, прозорості, гендерної рівності тощо. Важливим у межах окреслених принципів є пункт про інклюзивність, яких передбачає, щоб усі менш привілейовані та найбільш уразливі могли бути почутими, а їхня думка врахована (Керівні принципи щодо громадської участі у процесі прийняття політичних рішень, 2017)». Потребує уточнення наступне: чи відгукуються зазначені принципи в національному

законодавстві?

6. Відзначаючи, що «децентралізація не є завершеною, а триває навіть у часі повномасштабної війни...» доцільно конкретизувати у яких саме напрямках триває реформа децентралізації влади у період повномасштабної війни та як вона впливає на посилення учасницької демократії?

7. Дискусійний характер носить запропоноване автором визначення поняття «громадської участі на місцевому рівні як процесу залучення окремих громадян, організацій громадянського суспільства, загального населення до прийняття рішень у громаді: розробки, прийняття, впровадження, оцінки політик, стратегій, норм або будь-який інший процес, де орган місцевого самоврядування приймає рішення або має вплив на життєдіяльність територіальної громади». Потребує уточнення, що мається на увазі під формулюванням «загальне населення»?

8. Аналізуючи різноманітні форми учасницької демократії та їх закріпленість на законодавчому, підзаконному, статутному та локальному рівні автор виокремлює, в основному, позитивні характеристики таких форм. Разом з тим на питання ризиків, загроз та негативних впливів акцентовано увагу лише щодо проведення громадських асамблей у територіальних громадах. Виникає запитання, які автор бачить ризики та загрози загалом для всіх форм учасницької демократії у період дії воєнного стану та особливо після його завершення?

9. Автор розглядає таку інноваційну форму громадської участі як громадська асамблея. В той же час, наведений огляд сучасних практик проведення громадських асамблей не дає підстав для однозначного висновку про їх потенційну високу ефективність в Україні. Можливо доцільніше було б спрямувати ресурси та зусилля на удосконалення уже існуючих форм громадського участі, наприклад консультацій з громадськістю.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує

Михальчуку Богдану Сергійовичу

ступінь доктора філософії з галузі знань 08 – Право за спеціальністю 081 – Право.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради

Дробуш Ірина Вікторівна

ПІЛПИС
ПІДТВЕРДЖУЮ
НАЧАЛЬНИК ВІДДІЛУ
КАДРІВ НАУ «ОА»

Дробуш І. В.
М. В. Момич